

Saksbehandler:	Bente Vangdal Espenes	Dato:	10. mai 2017

Revidert sentral avtale om kopiering i Den norske kirke

KA har fremforhandlet en revidert sentral avtale med Kopinor om kopiering for de lokale enhetene i Den norske kirke. Avtalen er i hovedsak en videreføring av tidligere avtale, men det er gjort noen endringer og prisjusteringer som omtales i dette rundskrivet.

De som tidligere har avgitt fullmakt til KA til å inngå avtale med Kopinor er gjennom fullmakten tilsluttet den nye reviderte avtalen og omfattet av denne.

Innledning

Det følger av Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) at en opphavsmann som hovedregel må gi tillatelse til enhver utnyttelse av et åndsverk. Dette innebærer at det i utgangspunktet er ulovlig å kopiere opphavsrettslig beskyttet materiale til bruk i den kirkelige virksomheten lokalt. Det gjelder både tradisjonell kopiering, men også digital kopiering/framvisning på skjerm eller ved bruk av projektor. For å unngå en tungvinn prosess med å innhente tillatelse i hvert enkelt aktuelle tilfelle, gir kopieringsavtalen mellom KA og Kopinor adgang til slik kopiering innen gitte rammer mot et årlig vederlag. KA har vært avtalepart i denne avtalen på vegne av de lokale enhetene i Den norske kirke siden 1997. Årets forhandlinger har vært gjennomført i samråd med Kirkerådet med tanke på at Kirkerådet i neste avtaleperiode overtar KAs rolle som avtalepart. Rundskrivet er utarbeidet i samråd med Kopinor og Kirkerådet. Se også KA-rundskriv nr. 07/2015, 6/2012 og 6/2009 med historikk om avtalen.

Det er de kirkelige fellesrådene (menighetsråd i ettsoknskommuner) som har gitt forhandlingsfullmakt til KA, og ved dette har de også sluttet seg til inngått avtale mellom Kopinor og KA. Fellesrådene blir også fakturert for vederlaget, jf. fellesrådets ansvar for å ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, kirkeloven § 14.

Avtalen

Tilslutning til avtalen gir adgang til å kopiere lovlig fra beskyttet materiale, innenfor visse rammer, mot betaling av kopieringsvederlaget som faktureres årlig til hvert fellesråd tilsluttet avtalen. [Revidert avtale kan leses på denne lenken.](#)

Omtale og merknader til noen hovedpunkter i avtalen:

Avtalen omfatter (§ 1):

- All virksomhet som drives i regi av fellesrådet eller menighetsrådene, inkludert kopiering som foretas av ansatte i fellesråd/menighetsråd,

Saksbehandler:	Bente Vangdal Espenes	Dato:	10. mai 2017

prester og frivillige. Det viktigste kjennetegnet på at aktiviteten er inkludert i menighetens virksomhet, er at arbeidet er omtalt i menighetsrådets/fellesrådets årsrapport og regnskap/budsjett.

- Avtalen gjelder kun internt i virksomheten (hjemler ikke spredning av beskyttet digitalt materiale f.eks på internett).

Avtalen omfatter ikke:

- Kopiering som skjer for tiltak i regi av organisasjoner og andre virksomheter, selv om de benytter kirkens kopimaskin eller bruker kirkens lokaler.

Hvem som kan kopiere (§ 4)

Med de begrensninger som følger av denne avtalen, kan kopiering utføres av de som er tilsatt av menighetsråd/kirkelig fellesråd, menighetsprester, medlemmer av rådenes utvalg, styrer og råd, eller andre med særlig tilknytning til virksomheten (f.eks. frivillige medarbeidere som driver arbeid i menighetens regi).

Hva kan og hva kan ikke kopieres i medhold av avtalen? (§ 5 - § 9)

Tilslutning til avtalen gir i utgangspunktet fri kopiering og bruk av alt opphavsrettslig beskyttet materiale, inkludert utenlandske utgivelser. Med kopiering menes avskrift, fotokopiering og digital kopiering, herunder skanning,

lagring og utskrift, samt kopiering for visning på skjerm/projektor. Liturgitekstene, slik de er vedtatt av Kirkemøtet, er ikke ansett som beskyttet materiale. Det kan derfor utarbeides og kopieres liturgihefter/agendaer for regelmessig bruk som inneholder dette materialet. (Salmer, bibeltekster, og andre beskyttede tekster/noter kan ikke inngå i slike liturgihefter uten egen avtale).

Avtalen har imidlertid noen viktige begrensninger som en bør merke seg:

- Avtalen gir ikke anledning til kopiering av musikkfiler, film, dataprogrammer mv.
- Avtalen gir ikke rett til kopiering som har preg av å være en forlagsmessig fremstilling (sanghefter, antologier e.l. for regelmessig bruk). Dersom det er ønskelig å kopiere/trykke et sanghefte e.l. med beskyttet materiale, må det inngås egen avtale med vedkommende forlag/opphavsmenn.
- Kopiering skal ikke skje til erstatning for innkjøp, dersom dette er et alternativ. F.eks. vil det ikke være lovlig å kopiere en hel bok eller et helt hefte med tekst eller noter. Volumbegrensningene i §§ 10 og 11 understreker dette. Dersom det er behov for å kopiere utover volumbegrensningene i avtalen, vil Kopinor kunne bistå til at det gis tillatelse fra opphavsmann og utgiver.

Saksbehandler:	Bente Vangdal Espenes	Dato:	10. mai 2017

Kopieringsavtalen gir ikke grunnlag for at kopiering av salmer og andre beskyttet materiale gjøres til normalordning ved gudstjenester. Dette prinsippet er nedfelt i alle kopieringsavtalene for å understreke at kopiering skal være et supplement til, og ikke erstatte anskaffelse/kjøp. De som etablerer en praksis med omfattende, regelmessig eller systematisk kopiering av salmer mv til gudstjenestebruk anbefales kjøp av Eide forlags abonnementsordning for digitale liturgiske produkter. Vi gjør oppmerksom på at dette forutsetter at det faktisk er Eides digitale produkter som er kilden når det kopieres på papir eller skjerm/projektor. Vi viser her til [KA-rundskriv 6/2012](#).

Kopieringens omfang

Det er klare begrensninger i kopieringens omfang av en publikasjon. Fra en enkelt bok eller lignende publikasjon kan det kopieres opp til 15 %. Det kan likevel fra én og samme publikasjon tas kopi av en hel novelle eller et helt kapittel eller lignende avsnitt. Det er egne bestemmelser for aviser, tidsskrifter mv, se § 12.

Det er egne bestemmelser for noter: Fra enkeltnoter og fra notesamlinger er kopieringen begrenset til 15 %, men maksimum 10 sider av hver enkelt publikasjon. Til bruk av kantor/organist, solist o.l. og for kor, orkestre og lignende ensembler kan det likevel, såfremt kopieringen ikke skjer til erstatning for utgitt materiale som er alminnelig tilgjengelig for kjøp og/eller leie og

som det ellers ville være naturlig å anskaffe, kopieres arbeidskopier og enkelte eksemplarer for fremføring i forbindelse med gudstjenester og kirkelige handlinger.

Det forutsettes at kor, orkestre og lignende ensembler fremstiller arbeidskopier fra ensemblets egne originalnoter, og at ensemblet har kjøpt hele originale korpsnotesett eller originalnoter til samtlige utøvere i ensemblet, så fremt noten er alminnelig tilgjengelig for kjøp.

Informasjonsplikt (§ 15 - § 18)

Fellesrådet/menighetsrådet forplikter seg til å sørge for at ansatte og andre som har rett til å kopiere eller bruke kopier etter denne avtalen, er orientert om bestemmelsene i avtalen. Fellesråd som har gitt KA fullmakt til å inngå denne avtalen, skal oppnevne en administrativt ansvarlig for kopieringsavtalen. Denne ansvarlige skal sette seg inn i avtalen, og kunne bistå med informasjon og veiledning til de som foretar kopiering i menighetene, og skal ha et oppsyn med at avtalens bestemmelser overholdes i virksomheten.

Beregning av vederlag

Beregning av vederlaget for ny avtaleperiode skjer på basis av den statistiske undersøkelsen som ble gjennomført høsten 2015. Undersøkelsen ga grunnlag for å beregne volumet av vederlagspliktig kopiering knyttet til gudstjenester. For kopiering til annen bruk ble det lagt til grunn samme omfang kopiering som ble beregnet av

Saksbehandler:	Bente Vangdal Espenes	Dato:	10. mai 2017

undersøkelsen som ble gjennomført i 2007-2008.

Sideprisen er fastsatt til på 53,9 øre pr. kopiside. Den statistiske undersøkelsen viste at omfanget av kopiering knyttet til gudstjenester har vært klart økende. Det samlede vederlaget for alle sokn i Den norske kirke utgjør i 2017 om lag kr 9,4 mill. Dette innebærer en vekst på 9 % i forhold til tidligere avtale, og utgjør kr 1,712 pr innbygger (pr. 2017). Det er dette beløpet som vil ligge til grunn for beregning av fakturabeløpet fra Kopinor til det enkelte fellesråd.

Den statistiske undersøkelsen blant et representativt utvalg av sokn viste flere forhold som ga vekst i omfanget av kopiering i forhold tidligere statistiske undersøkelser. Det har vært en klar økning i kopiering og bruk av gudstjenesteprogram/agenda som inneholder opphavsrettslig materiale, både utdelt på papir og vist på skjerm/med projektor.» Det har også vært en økning i bruk av opphavsrettslig beskyttede bilder, fotografier og andre illustrasjoner brukt i forbindelse med kopiering til gudstjenester.

Fordeling av vederlaget

Det grunnleggende kjennetegnet ved tidligere sentralavtaler som KA har inngått med Kopinor har vært at den har vært *kollektiv og solidarisk*. Dette betyr at det samlede vederlaget som har vært beregnet gjennom den statistiske undersøkelsen har blitt fordelt mellom fellesrådene uten hensyn til

faktisk kopiering i det enkelte fellesrådsområde. Vi er kjent med at mange menighetsråd og fellesråd har inngått abonnementsavtale med Eide forlag der betalingen til Eide inkluderer vederlag til rettighetshaverne for kopiering. I den statistiske undersøkelsen for beregningen av vederlaget er det gjort et generelt fradrag på grunnlag av volumet av de som har kjøpt abonnementsordning på Eides digitale produkter med liturgisk materiale. Den statistiske undersøkelsen og forhandlingene om avtalen ga likevel ikke grunnlag for differensiert betaling for kopiering for de med en slik abonnementsordning. Partene erfarte bl.a. at mange av de som hadde en slik avtale med Eide, kopierte et betydelig omfang av annet beskyttet materiale i tillegg til liturgisk materiale fra Eide. Etter en grundig vurdering har partene valgt å holde fast på den kollektive og solidariske fordelingen av avgiftsgrunnlaget.

Vederlaget beregnes derfor fortsatt for hvert enkelt fellesråd som et beløp pr innbygger, se avtalens §§ 23 og 24. Dette innebærer at fellesråd som gjennomgående kopierer mer eller mindre enn gjennomsnittet, likevel faktureres for andelen av det samlede vederlaget fordelt etter folketall i kommunen.

Kan et fellesråd stå utenfor sentralavtalen?

De virksomhetene som mener de ikke har behov for å kopiere noe beskyttet materiale i sin virksomhet,

Saksbehandler:	Bente Vangdal Espenes	Dato:	10. mai 2017

er ikke forpliktet til å slutte seg til KAs sentralavtale med Kopinor. KA har imidlertid erfaring for at det lokalt blir kopiert mer enn det mange kanskje er klar over. Vi erfarer også at det er mer av tilgjengelig materiale som er beskyttet iht. åndsverkloven enn det man gjerne tenker seg. Det er derfor bare unntaksvis sannsynlig at et fellesrådsområde ikke trenger en avtale om kopiering.

Over 90 % av fellesrådene er pr april 2017 tilsluttet kopieringsavtalen. Det er mulig å gjøre avtale direkte med den enkelte rettighetshaver om kopiering, og på den måten være uavhengig av kopieringsavtalen. Det

er også forlag mv. som utgir publikasjoner eller tilbyr abonnementsordninger hvor fri bruk/kopiering er en del av konseptet. Verk hvor opphavsmannen har vært død i 70 år kan i utgangspunktet kopieres fritt, men det kan likevel være knyttet rettigheter til bearbeidelser av verket (oversettelse, arrangement mv), selv om verket er «falt i det fri».

De av fellesrådene som ennå ikke er en del av avtalen, og som har behov for å kopiere opphavsrettslig beskyttet materiale, [kan slutte seg til avtalen ved å fylle ut fullmakt og sende denne inn til KA.](#)

Frank Grimstad
adm.dir.